

Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe – efektywność

The effectiveness of the examination confirming professional
qualifications

Słowa kluczowe: pedagogika, egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa.

Key words: pedagogy, examination confirming professional qualifications, technical school, vocational school.

Abstract. The article discusses the procedures of professional examination for students of vocational schools. The overall pass rates for the examination confirming professional qualifications for students in Poland were described, as well as, the detailed comparison of the pass rates between a city and town. The most popular fields of study among students of technical and vocational schools in Warsaw and Tomaszów Mazowiecki were presented. In addition, the pass rates for the secondary school – leaving examination among graduates of technical schools were illustrated. The graduates of technical schools consider the Polish school leaving examination certificate as a ticket to further higher and technical education.

W roku 2013 po raz pierwszy część uczniów szkół zawodowych zdawała egzamin na nowych zasadach, a część – na dotychczasowych.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe na starych zasadach ma na celu sprawdzenie poziomu przyswojenia przez ucznia wiedzy i umiejętności właściwych dla danego zawodu, określonych w standardach wymagań. Zostały one ustalone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 3 lutego 2003 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe¹ i opublikowane w załączniku do tego rozporządzenia. Będzie on przeprowadzany do roku szkolnego 2016/2017, ponieważ wtedy dopiero ukończą naukę w szkołach zawodowych roczniki realizujące tzw. starą podstawę programową.

Od roku szkolnego 2017/2018 uczniowie kończący szkołę zawodową będą mogli przystępować wyłącznie do *egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie* na nowych zasadach. Oceniony zostanie poziom ich wiedzy i umiejętności w zakresie danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach².

¹ Dz. U. Nr 66, poz. 580 z późn. zm.

² Dz. U. z 2012 r., poz. 184.

Uczniowie kończący zasadnicze szkoły zawodowe, technika, technika uzupełniająca oraz szkoły policealne mogą przystąpić do egzaminu zawodowego na dawnych zasadach raz w roku w okresie od czerwca do sierpnia bądź od stycznia do marca, jeśli ostatnie zajęcia dydaktyczno-wychowawcze przypadają w styczniu. Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE) ogłasza z czteromiesięcznym wyprzedzeniem termin egzaminu, który opracowuje i przeprowadza Okręgowa Komisja Egzaminacyjna (OKE). Składa się on z dwóch etapów – pisemnego i praktycznego.

Warunkiem otrzymania kwalifikacji zawodowych jest uzyskanie w pierwszym etapie części pisemnej co najmniej 50% punktów możliwych do uzyskania oraz w drugim etapie części pisemnej co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania, a w części praktycznej wymagane jest uzyskanie co najmniej 75% możliwych do uzyskania punktów. Natomiast zgodnie z nowymi zasadami, aby otrzymać świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie, konieczne jest uzyskanie co najmniej 50% punktów możliwych do uzyskania (na 40 punktów) w części pisemnej i co najmniej 75% punktów możliwych do uzyskania (na 100 punktów) w części praktycznej.

Etap pisemny według starych zasad, przygotowywany w formie testu, zawiera w pierwszej części zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności z zakresu kwalifikacji w konkretnym zawodzie, w drugiej zaś zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności związane z zatrudnieniem i działalnością gospodarczą wspólne dla wszystkich zawodów. Zgodnie z nowymi zasadami wyłączono drugą część etapu pisemnego, która od 2014 r. jest przeprowadzana tradycyjnie w formie testu z wykorzystaniem wydrukowanych arkuszy egzaminacyjnych wraz z kartami odpowiedzi lub w nowy sposób z wykorzystaniem systemu elektronicznego. Nad prawidłowym przebiegiem egzaminu opiekę sprawuje szkolny zespół nadzorujący. Przewodniczącym zespołu nadzorującego jest dyrektor placówki oświatowej, w której odbywa się egzamin. Skład zespołu liczy trzech nauczycieli, przy czym jeden z nich jest zatrudniony poza placówką oświatową, w której uczniowie podchodzą do egzaminu, a pozostałymi członkami nie mogą być wychowawcy zdających oraz nauczyciele przedmiotów objętych egzaminem zawodowym. Czas przeznaczony na rozwiązanie testu zgodnie ze starymi procedurami wynosi 120 minut, z nowymi – 60 minut dla prawidłowo rozwiązujących się uczniów. Dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, niepełnosprawnych lub nieprzystosowanych społecznie czy zagrożonych nieprzystosowaniem społecznym czas jest wydłużony zgodnie z zarządzeniem dyrektora CKE³. Wyniki egzaminu ustala OKE.

³ Zob. *Komunikat w sprawie szczegółowej informacji o sposobach dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe od roku szkolnego 2012/2013*, <<http://www.cke.edu.pl/index.php/komunikaty-dyrektora-cke-left/190-dostosowanie-warunkow-przeprowadzania-egzaminu-zawodowego-od-roku-szkolnego-2012-2013>> oraz *Komunikat Dyrektora CKE w sprawie szczegółowej informacji o sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie do potrzeb i możliwości zdających ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi do roku szkolnego 2013/2014*, <http://www.cke.edu.pl/images/files/komunikatyDyrektora/sierpień/Komunikat_Dyrektora_CKE_w_sprawie_dostosowa%C5%84_na_nowym_egzaminie_zawodowym_od_roku_szkolnego_2013-2014.pdf>.

Etap praktyczny polega na sprawdzeniu poziomu opanowania wiedzy i umiejętności właściwych dla danego zawodu. Przeprowadzany jest w ośrodku egzaminacyjnym posiadającym odpowiednie warunki do prawidłowego przebiegu egzaminu, jak szkoła, placówka lub lokal pracodawcy, u którego uczeń przyswajał umiejętności zawodowe. Odpowiedzialny za organizację i przebieg etapu praktycznego egzaminu zawodowego jest kierownik ośrodka egzaminacyjnego. W zależności od miejsca przeprowadzenia egzaminu jest nim dyrektor szkoły lub placówki, pracodawca albo pracownik przez niego upoważniony.

Zgodnie ze starymi procedurami wykonane czynności ocenia zespół egzaminacyjny złożony z egzaminatorów OKE, którzy nie uczyli ani nie byli instruktorami osoby podchodzącej do egzaminu. Zespół oceniający nie przekracza 10 członków, spośród których dyrektor OKE wyznacza przewodniczącego. Od 2013 r. egzamin przeprowadzają zespoły powołane przez kierownika ośrodka egzaminacyjnego z listy sporządzonej przez dyrektora OKE. Zespół ten liczy minimum trzech egzaminatorów, którymi nie mogą być nauczyciele i instruktorzy praktycznej nauki zawodu, dzielący się swoimi umiejętnościami z uczniem podczas zajęć w ostatnim roku ich nauki. W zależności od wykonywanych zadań w części praktycznej zgodnie ze standardem wymagań egzaminacyjnych przewodniczącym zespołu jest nauczyciel zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego lub nauczyciel zajęć egzaminacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego w zawodzie objętym egzaminem. Co najmniej jedna osoba zatrudniona jest poza placówką. Członkiem może być instruktor praktycznej nauki zawodu.

Podstawą uzyskania kwalifikacji zawodowych lub kwalifikacji w zawodzie w części praktycznej jest wykonanie zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym na odpowiednio wyposażonym stanowisku egzaminacyjnym. Stawiane absolwentom wymogi są odmienne w zależności od typu szkoły i specjalności. Mogą one polegać na egzekwowaniu opracowania projektu realizacji określonych prac albo oprócz tego na wykonaniu zleconej pracy lub prac na stanowisku egzaminacyjnym wyposażonym zgodnie ze standardem wymagań egzaminacyjnych. Zgodnie ze starymi zasadami na wykonanie zadań podczas egzaminu praktycznego zdający ma od 180 do 240 minut w zależności od zawodu, o którego kwalifikacje się ubiega. Osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mają przedłużony czas trwania egzaminu. Od 2014 r. czas przyznany na wykonanie zadań w części praktycznej wynosi od 120 do 240 minut. Wyniki kodyfikuje OKE.

Wskaźnik dotyczący przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i jego zdawalności zmienia się w każdym roku.

W 2013 r. absolwenci szkół zawodowych, którzy zakończyli edukację na etapie ponadgimnazjalnym w czerwcu, przystąpili do obu etapów pisemnego i praktycznego egzaminu w liczbie 202 876 osób, z czego 18,80% to absolwenci zasadniczych szkół zawodowych, 81,20% to absolwenci techników i szkół policealnych. Dyplom potwierdzający kwalifikacje w 62 zawodach w zasadniczych szkołach zawodowych oraz w 103 zawodach w technikach i szkołach policealnych łącznie uzyskało 67,83% absolwentów. W zasadniczej szkole zawodowej dyplom otrzymało 79,6% absolwentów, w technikach i szkołach policealnych – 65,1%.

W porównaniu z rokiem 2012 zmniejszyła się zdawalność egzaminu wśród absolwentów zasadniczych szkół zawodowych o 1,6 punktu procentowego, zwiększyła zaś wśród absolwentów techników i szkół policealnych o 1,2 punktu procentowego, co finalnie daje ogólny wzrost zdawalności o 0,3 punktu procentowego wszystkich absolwentów, którzy otrzymali dyplom.

Porównując wyniki z roku 2013 i 2011, można stwierdzić, że spadała zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe u absolwentów zasadniczych szkół zawodowych o 1,2 punktu procentowego, zauważa się jednak wyższą zdawalność u absolwentów techników i szkół policealnych o 2,2 punktu procentowego. Ogólnie nastąpił wzrost zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe wśród absolwentów szkół zawodowych o 1,1 punktu procentowego.

Pisemną deklarację przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe uczniowie szkół, w których zajęcia dydaktyczno-wychowawcze kończą się w czerwcu, składają do 20 grudnia roku szkolnego, a w klasach, gdzie zakończenie zajęć przewidziano na styczeń przekazują deklarację dyrektorowi szkoły czy placówki do 20 września roku szkolnego, w którym odbędzie się egzamin.

Zestawienia liczby osób noszących się z zamiarem przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe a liczbą osób, które rzeczywiście do niego przystąpiły, uwidaczniają wyraźną różnicę. W 2013 r. w całym kraju do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe przystąpiło 88,1% zadeklarowanych uczniów zasadniczych szkół zawodowych i 75,6% uczniów techników i szkół policealnych. W porównaniu z rokiem 2012 wskaźnik ten wzrósł o 0,7 punktu procentowego na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, zmalał natomiast o 10,6 punktu procentowego na poziomie techników i szkół policealnych. Porównując dane z roku 2013 i 2011, można zauważyć, że współczynnik przystąpienia do egzaminu, przynajmniej do jednego etapu na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, obniżył się o 0,4 punktu procentowego i o 10,6 punktu procentowego na poziomie techników i szkół policealnych, co wskazuje na drastyczny spadek liczby osób, które konsekwentnie potraktowały złożoną deklarację⁴.

Jak już było wspomniane, w roku 2013 po raz pierwszy w kraju uczniowie szkół zawodowych, absolwenci, eksterni oraz kursanci kwalifikacyjnych kursów zawodowych przystąpili do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie na nowych zasadach. Egzamin przeprowadzono w 77 kwalifikacjach w kwietniu, maju i czerwcu, w sierpniu i wrześniu oraz w październiku i listopadzie. Spośród 26 580 zdających świadectwo kwalifikacyjne uzyskało 58,78%. Część pisemną zdało 85,57%, praktyczną – 65,26% osób.

Posiadanie „świadectw potwierdzających wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie oraz świadectwa ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo dotychczasowej szkoły ponadpodstawowej lub zaświadczenia o zdaniu egzaminów eksterni-

⁴ *Prezentacja wyników ogólnych egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe,*

<http://www.cke.edu.pl/images/files/zawodowe/informacje_o_wynikach/2013/informacja_wstepna_o_wynikach_starego_egzaminu_132.pdf>,

<http://www.cke.edu.pl/images/stories/00000002012_informacje/informacje_wst_wynik_czerwiec_%202012_14_09.pdf>; http://www.cke.edu.pl/images/stories/000002011Zawodowe/informacje_w.pdf>.

stycznych z zakresu wymagań dla zasadniczej szkoły zawodowej wymagane dla danego zawodu”⁵ daje możliwość otrzymania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Istnieje ponadto możliwość uzyskania „dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika”⁶, w którym wyszczególniono minimum jedną kwalifikację pokrywającą się „z zawodem nauczonym na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej”⁷ pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w *Procedurach organizowania i przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie od 2014 r.*⁸

Bez względu na nową czy starą formułę egzaminu w większości przypadków na niski ogólny wynik egzaminu ma decydujący wpływ część praktyczna, która dla osób zdających jest, jak podają statystyki, trudniejsza od części pisemnej.

Osiągnięcie najwyższej, a także najniższej zdawalności determinowała najczęściej niska frekwencja osób przystępujących do egzaminu.

Maksymalnie najwyższy poziom zdawalności na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe, do którego przystąpili w 2013 r. absolwenci zasadniczych szkół zawodowych odnotowano w zawodach: cieśla (29 osób), monter sieci komunalnych (jedna osoba), monter systemów rurociągowych (4 osoby), operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych, operator maszyn leśnych (15 osób), operator urządzeń przemysłu ceramicznego (jedna osoba).

Maksymalnie najniższy – w zawodach: operator urządzeń przemysłu chemicznego (dwie osoby), optyk-mechanik (dwie osoby). W technikach i szkołach policealnych maksymalnie najwyższy wynik uzyskano w zawodach: korektor i stroiciel instrumentów muzycznych (jedna osoba), opiekun osoby starszej (31 osób), technik dentystyczny (24 osoby), technik technologii ceramicznej (jedna osoba), technik technologii szkła (jedna osoba), maksymalnie najniższy zaś w zawodzie technik energetyk (jedna osoba).

Maksymalnie najwyższą zdawalność osób, które w 2013 r. przystąpiły do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie obserwuje się w kwalifikacjach: realizacja procesów introligatorskich w zawodzie introligator, technik procesów introligatorskich (jedna osoba), organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg w zawodzie technik dróg i mostów kolejowych (dwie osoby), eksploracja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych w zawodzie technik elektryk (jedna osoba), organizacja i prowadzenie procesu obsługi pojazdów samochodowych w zawodzie technik pojazdów samochodowych (3 osoby), organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej w zawodzie technik rolnik (jedna osoba), produkcja wyrobów cukierniczych w zawodzie cukiernik, technik technologii żywności (4 osoby), planowanie i realizacja usług w recepcji w zawodzie technik hotelarstwa (5 osób), planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych w zawodzie technik obsługi turystycznej (jedna osoba).

Maksymalnie najniższą zdawalność zarejestrowano w kwalifikacjach: zarządzanie środkami technicznymi podczas realizacji procesów transportowych w zawodzie technik

⁵ *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie od 2014 r.*, < http://www.cke.edu.pl/images/files/zawodowe/procedury/Procedury_od_2014.pdf>, s. 13.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

logistyk (jedna osoba), organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w jednostkach organizacyjnych w zawodzie technik logistyk (jedna osoba), organizacja i prowadzenie procesów przetwarzania drewna w zawodzie technik technologii drewna (3 osoby), przygotowywanie sprzętu, odczynników chemicznych i próbek do badań analitycznych w zawodzie technik analityk (6 osób), wykonywanie prac wiertniczych w zawodzie wiertacz, technik wiertnik (10 osób).

Młodzież z zasadniczych szkół zawodowych największym zainteresowaniem darzy zawody: kucharz małej gastronomii, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, technolog robót wykończeniowych w budownictwie, elektromechanik pojazdów samochodowych, ślusarz, mechanik pojazdów i maszyn rolniczych, fryzjer, elektryk, murarz cukiernik. Na poziomie techników i szkół policealnych najchętniej wybierane są zawody: technik informatyk, technik ekonomista, technik hotelarstwa, technik usług kosmetycznych, technik budownictwa, technik administracji, technik mechanik, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik logistyk, technik usług fryzjerskich, technik pojazdów samochodowych, technik farmaceutyczny, technik rolnik, technik organizacji usług gastronomicznych.

Zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe jest zróżnicowana terytorialnie. W 2013 r. największą zdawalność odnotowała OKE Gdańsk, która obejmuje województwa pomorskie i kujawsko-pomorskie (technikum 67,54%, szs 82,52%) oraz OKE Kraków obejmująca swym zasięgiem województwa małopolskie, lubelskie i podkarpackie (technikum 67,92%, szs 80,21%). Najmniejszą zdawalność wykazuje OKE Poznań z województwami wielkopolskim, lubuskim i zachodnio-pomorskim (technikum 54,41%, szs 79,98%). W najniższym pułapie ponadto znajdują się OKE Warszawa – województwo mazowieckie (technikum 60,84%, szs 77,07%) i OKE Łódź – województwo łódzkie i świętokrzyskie (technikum 60,04%, szs 77,43%). Komisje te utrzymują najniższe miejsce w rankingu zdawalności absolwentów na egzaminach zawodowych także w 2012 r.

Województwa łódzkie i mazowieckie w ciągu omawianych trzech lat sytuują się na średnim poziomie, osiągając zbliżone wyniki. W latach 2012 i 2013 świadectwo dojrzałości otrzymało w województwie łódzkim 80% zdających, w województwie mazowieckim odnotowano zdawalność większą o 1 punkt procentowy. Warto zauważyć, że wynik, jaki uzyskali maturzyści w województwie łódzkim w 2013 r. ułożył ich wśród województw o najniższej zdawalności. Pod względem zdawalności na egzaminie maturalnym rok 2011 okazał się najgorszy. Na terenie całej Polski wyniki drastycznie spadły, ale odsetek sukcesów na egzaminie maturalnym w województwach łódzkim i mazowieckim wyniósł wówczas 76% i zagwarantował utrzymanie się na średnim poziomie.

W Polsce absolwenci technikum spośród wszystkich przystępujących do egzaminu maturalnego stanowią średnio 31% zdających⁹. Analizując wyniki z lat 2011–2013,

⁹ *Osiągnięcia maturzystów w roku 2013. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2013*, <http://www.cke.edu.pl/images/files/matura/informacje_o_wynikach/2013/2013_Matura.pdf>, s. 9;
Osiągnięcia maturzystów w roku 2012. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2012, <http://www.cke.edu.pl/images/stories/00000000000000002012_matura2012/2012_Matura.pdf>, s. 9;
Osiągnięcia maturzystów w roku 2011. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2011, <http://www.cke.edu.pl/images/stories/00002011_matura/raport_2011.pdf>, s. 9.

widzimy, że ich zdawalność z każdym rokiem rośnie. W 2011 r. pozytywne noty ze wszystkich przedmiotów uzyskało 63% zdających, w 2012 r. nastąpił wzrost o 7 punktów procentowych, a w 2013 wynik ten poprawił się o 11 punktów procentowych¹⁰.

Tym dwu okręgom, warszawskiemu i łódzkiemu, pragnę przyjrzeć się bliżej, by zobrazować zdawalność absolwentów szkół zawodowych w wielkim i małym mieście. Przeanalizuję statystyki dotyczące wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe i egzaminów maturalnych, jak również specyfikę obszaru miasta stołecznego Warszawy oraz Tomaszowa Mazowieckiego. Obrany kierunek pozwoli na wskazanie szkół i zawodów, w których zdawalność absolwentów techników i zasadniczych szkół zawodowych jest najniższa i najwyższa.

Tomaszów Mazowiecki leży w centralnej Polsce w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego. Przez jego teren przebiegają ważne szlaki turystyczne, Warszawa – Praga, Tomaszów – Radom, Łódź – Opoczno oraz linie kolejowe: Kolaszki – Skarżysko-Kamienna, Kolaszki – Radom.

Powiat tomaszowski rozpościera się na obszarze 1025 km², zamieszkuje go 120 383 osoby. W jego skład wchodzi gmina miejska – Tomaszów Mazowiecki oraz 10 gmin wiejskich: Będków, Budziszewice, Czerniewice, Inowłódz, Lubochnia, Rokiciny, Rzeczyca, Tomaszów Mazowiecki, Ujazd, Żelechlinek. Usytuowany jest w malowniczej okolicy na styku Wzniesień Łódzkich, Wysoczyzny Rawskiej, Doliny Biało-brzeskiej i Równiny Piotrkowskiej. Przez obszar powiatu przepływają rzeki: Pilica, Wolbórka, Czarna, Piasecznica, a na skraju puszczy pilickiej znajduje się Zalew Sulejowski.

Tomaszów Mazowiecki rozpościera się na powierzchni 42 km². Miasto zamieszkuje 65 454 osoby, z czego przeważają kobiety, jest ich o 3 810 więcej względem mężczyzn¹¹. W rankingu gmin o największej liczbie ludności zajmuje wysokie miejsce – 12 spośród 30 pozycji¹².

Pracujących w powiecie tomaszowskim jest 20 590 osób. Najwięcej ludzi wykonuje prace związane z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem, tj. 204. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie dla tych zawodów jest najwyższe, wynosi 5723, 82 zł brutto¹³. W przemyśle i budownictwie zatrudnionych jest 8451, nieco mniej społeczeństwa związanego jest z działalnością i ubezpieczeniową obsługą rynku nieruchomości oraz pozostałymi usługami – 7643. Najmniej wykonuje prace związane z handlem, naprawami samochodowymi, transportem i gospodarką magazynową, zakwaterowaniem

¹⁰ *Osiągnięcia maturzystów w roku 2013. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2013*, <http://www.cke.edu.pl/images/files/matura/informacje_o_wynikach/2013/2013_Matura.pdf>, s. 10; *Osiągnięcia maturzystów w roku 2012. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2012*, <http://www.cke.edu.pl/images/stories/00000000000000002012_matura2012/2012_Matura.pdf>, s. 10; *Osiągnięcia maturzystów w roku 2011. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2011*, <http://www.cke.edu.pl/images/stories/00002011_matura/raport_2011.pdf>, s. 10.

¹¹ Urząd Statystyczny w Łodzi, <http://lodz.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/lodz/ASSETS_13p_04_pl.pdf>, tab. 1 (16). Powierzchnia i ludność w 2012 r., s. 81.

¹² GUS. *Gminy o największej liczbie ludności*, <<http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/rankingi-statystyczne/gminy-o-najwiekszej-liczbie-ludnosci-5000/>>.

¹³ Urząd Statystyczny w Łodzi, <http://lodz.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/lodz/ASSETS_13p_05_pl.pdf>, tab. 14 (37). Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2012 r., s. 139.

i gastronomią, informacją i komunikacją – 4292¹⁴, a ich przeciętne miesięczne wynagrodzenie jest także najniższe, wynosi 2200, 11 zł brutto¹⁵.

Stopa bezrobocia w powiecie tomaszowskim jest jedną z najwyższych w województwie łódzkim i wynosi 17,9%, jedynie powiat łaski oraz zgierski wykazują wyższą adekwatnie o 0,7 i 0,6 punktu procentowego stopę bezrobocia¹⁶.

Spośród 8 322 bezrobotnych dotychczas 1188 nie podjęło żadnej pracy. Zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy jest 331 osób, nieposiadających prawa do zasiłku – 7054 jednostek¹⁷.

Uwzględniając kryterium wykształcenia, można zauważyć, że największą grupę bezrobotnych stanowią osoby, które ukończyły zasadniczą szkołę zawodową – 2607, w niewielkim stopniu przewyższają one grupę osób okazujących się wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym, jest ich 2229. Bezrobotnych osób z wykształceniem średnim zawodowym odnotowano 1970. Najmniejsze bezrobocie charakteryzuje grupy osób posiadające wykształcenie średnie ogólnokształcące – 711 jednostek i wyższe – 805¹⁸.

Kształcenie zawodowe w trybie dziennym absolwenci gimnazjum mogą wybrać w technikach lub zasadniczych szkołach zawodowych, których oferty zawodowe są nader różnorodne.

W technikach uczniowie przygotowują się do wykonywania pracy m.in. w zawodach: technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik ekonomista, technik handlowiec, technik obsługi turystycznej, technik organizacji reklamy, kucharz (Technikum nr 2 w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Stanisława Staszica), technik budownictwa, technik ochrony środowiska, technik pojazdów samochodowych, technik logistyk (Technikum nr 3 w ZSP nr 3 im. Jana Pawła II), wykwalifikowany technik elektronik, technik elektryk, technik mechatronik, technik informatyk, technik hotelarstwa (Technikum nr 1 w SZP nr 1), istnieje też możliwość uzyskania zawodu technika cyfrowych procesów graficznych, technika usług fryzjerskich oraz technika technologii odzieży (Technikum nr 5 w ZSP nr 6), technika mechanika (Technikum nr 3 w ZSP nr 3 im. Jana Pawła II, Technikum nr 1 w ZSP nr 1).

W zasadniczych szkołach zawodowych mają szansę otrzymania kwalifikacji do wykonywania m.in. zawodów: malarz-tapeciarz, krawiec, stolarz (Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marii Grzegorzewskiej), sprzedawca, piekarz (ZSZ nr 2 w ZSP nr 2 im. Stanisława Staszica), kucharz małej gastronomii (ZSZ w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marii

¹⁴ Tamże, tab. 1 (24) Pracujący w 2012 r., s. 118, 119.

¹⁵ Tamże, tab. 14 (37). Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2012 r., s. 139.

¹⁶ GUS. Bezrobocie rejestrowane. I–IV kwartał 2013 r., <<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/pracawynagrodzenia/bezrobocie-stopa-bezrobocia/bezrobocie-rejestrowane-i-iv-kwartał-2013-r-3,14.html>>, tab. 34. Stopa bezrobocia według województw, podregionów oraz powiatów.

¹⁷ Tamże, tab. 33. Wybrane dane o bezrobotnych według regionów, województw, podregionów oraz powiatów, s. 68.

¹⁸ Tamże, tab. 36. Bezrobotni według poziomu wykształcenia, regionów, województw, podregionów i powiatów, s. 98.

Grzegorzewskiej, ZSZ nr 2 w ZSP nr 2 im. Stanisława Staszica), mechanik pojazdów samochodowych (ZSZ nr 3 w ZSP nr 3 im. Jana Pawła II).

Istnieje możliwość kształcenia zawodowego również w policealnych szkołach zawodowych lub technikach uzupełniających, przeznaczonych dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.

Oferta szkół zawodowych dotycząca wyboru zawodów jest znacznie większa, jednak zauważa się spadek zainteresowania niektórymi zawodami, jak np. ogrodnik, do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w tym zawodzie przystąpiła po raz ostatni w 2011 r. jedna osoba.

Niezmiennie od 2011 r. popularnością cieszą się zawody technika logistyka, technika hotelarstwa i technika informatyka. Co roku do egzaminu zawodowego przystępuje powyżej 50, a nawet 60 osób. Wśród zawodów charakteryzujących się wysoką frekwencją uczniów spadek zainteresowania wykazuje zawód technika żywienia i gospodarstwa domowego, liczba chętnych do uzyskania dyplomu w tym zawodzie maleje z roku na rok. W 2011 r. do egzaminu potwierdzającego tę kwalifikację przystąpiło 57 absolwentów, w 2012 – 51, a w 2013 już tylko 27. Konsekwentnie w ciągu lat 2011–2013 najmniej licznie do egzaminu zawodowego przystępowali absolwenci technikum ochrony środowiska (2013 – 2 osoby, 2012 – 7 osób, 2011 – 0 osób) i technikum technologii odzieży (2013 – 0 osób, 2012 – 7 osób, 2011 – 17 osób).

W zasadniczych szkołach zawodowych regularnie od 2011 r. najliczniej wybierane są zawody kucharza małej gastronomii i mechanika pojazdów samochodowych, choć zaskakujący jest niewielki spadek chętnych do pracy w zawodzie mechanika pojazdów samochodowych. W 2013 r. liczba przystępujących do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe spadła o 17 osób względem roku 2012, a w porównaniu z rokiem 2011 – o 14 osób.

Pozostałe zawody w zasadniczej szkole zawodowej należą do rzadziej wybieranych. W najmniej popularnych zawodach można dostrzec tendencję skrajnie spadkową wśród przystępujących do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, np. o zdobycie dyplomu w zawodzie stolarza w 2011 r. ubiegały się 4 osoby, w 2012 – 2 osoby, a w 2013 r. nikt nie przystąpił do egzaminu.

Zestawiając wyniki z lat 2013–2011, można zauważyć, że największa zdawalność absolwentów technikum na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe charakteryzuje zawód technika ekonomisty (2013 – 81,8%, 2012 – 82,9%, 2011 – 62,1%) oraz technika usług fryzjerskich (2013 – 72%, 2012 – 76,9%).

Najmniejszą zdawalność natomiast obserwuje się w zawodach: kucharz (2013 – 32,3%, 2012 – 26,5%, 2011 – 0,04%), technik mechatronik (2013 – 9,5%, 2012 – 15,5%, 2011 – 16,7%), technik mechanik (2013 – 50%, 2012 – 15,5%, 2011 – 41%). Niską zdawalność wykazują absolwenci technikum logistycznego, którzy najliczniej przystępują do egzaminu (w 2013 z 68 zdających dyplom otrzymało 22,1%, w 2012 z 64 osób – 53,1%, w 2011 z 66 osób – 51,5%).

Interesujące, że 0% zdawalności uzyskali absolwenci w zawodach: technik ochrony środowiska (w 2013 do egzaminu przystąpiło 19 osób), technik cyfrowych procesów graficznych (w 2012 – 19 osób), kucharz (w 2011 do egzaminu przystąpiła jedna osoba).

Największa zdawalność absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, którzy przystąpili do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w latach 2012–2013 widoczna jest w zawodzie sprzedawcy (2013 – 87,5%, 2012 – 81,8%, 2011 – 83,8%) oraz kucharza małej gastronomii (2013 – 83,3% i 60% w zależności od placówki, 2012 – 100% i 59%, 2011 – 69,2% i 62%).

Stuprocentową zdawalność na egzaminie zarejestrowano jednorazowo w zawodach krawca i piekarza w 2013 r. oraz kucharza małej gastronomii w 2012 r., jednak liczba przystępujących do egzaminu była niewielka.

Najniższą obserwuje się w zawodzie mechanika pojazdów samochodowych (2013 – 43%, 2012 – 48%, 2011 – 22,73%).

W ciągu ostatnich lat jedynie w 2011 r. nikt nie otrzymał dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe ogrodnika (jeden zdający) i krawca (4 zdających).

W 2013 r. odbyły się dwie edycje egzaminu – w kwietniu i w czerwcu. Szkoły zawodowe w Tomaszowie Mazowieckim podlegają OKE w Łodzi. Świadectwo kwalifikacyjne w poszczególnych zawodach otrzymało 59,80% osób, uwzględniając wszystkich, którzy przystąpili do obu części egzaminu. Stuprocentową zdawalność odnotowano w kwalifikacji prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich.

Najniższy procent zdawalności zarejestrowano w kwalifikacji udzielanie pomocy i organizowanie wsparcia osobie niepełnosprawnej (z 56 osób świadectwo uzyskało 13%) oraz prowadzenie chowu, hodowli i inseminacji zwierząt (z 96 osób zdało 26%).

Trzecia edycja odbyła się w styczniu. Świadectwa kwalifikacyjne uzyskało 41,07% osób, które przystąpiły do obu części egzaminu.

Najwyższą, ponad 90%, zdawalność odnotowano w kwalifikacjach: wykonywanie działań ratowniczych, świadczenie usług opiekuńczych, świadczenie usług opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej, zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych, diagnozowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych.

Zestawienia statystyczne pokazują, że zdawalność egzaminu wynoszącą 0% otrzymano w kwalifikacjach: wykonywanie robót związanych z budową i remontem sieci komunalnych, organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej, organizacja żywienia i usług gastronomicznych. Niską zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie uzyskano w kwalifikacjach: organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w procesach produkcji, dystrybucji i magazynowania, obsługa podróży w portach i terminalach oraz planowanie i realizacja usług w recepcji.

Uczniowie kończący szkołę średnią zdają egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe i przystępują do egzaminu maturalnego.

W Tomaszowie Mazowieckim spośród uczniów kształcących się w trybie dziennym w technikum, którzy po raz pierwszy przystąpili do wszystkich pięciu egzaminów obowiązkowych, największą zdawalność egzaminu maturalnego odnotowano w Technikum nr 2 w ZSP nr 2 im. Stanisława Staszica, tj. w 2013 r. z 153 absolwentów świadectwo dojrzałości otrzymało 69,3%, w 2012 z 139 zdających – 68,3%, w 2011 r. z 171 – 63,7%. W roku 2013 na drugim miejscu pod względem zdawalności egzaminu maturalnego znalazło się Technikum nr 1 w ZSP nr 1, jednak w poprzed-

nich latach bez precedensu sytuowało się ono najwyżej w rankingu najlepszej zdawalności egzaminów maturalnych, tj. w 2013 r. ze 141 zdających świadectwo dojrzałości uzyskało 62,4%, w 2012 r. ze 157 osób – 78,3%, w 2011 r. ze 196 – 70,9%.

Średnia zdawalność na egzaminie maturalnym cechuje uczniów pobierających naukę w Technikum nr 5 im. Stanisława Wyspiańskiego w ZSP nr 6, których zdawalność w ciągu lat 2011–2013 oscyluje wokół 57,8% – 64,7%.

Najniższą zdawalność na egzaminie maturalnym wykazują absolwenci Technikum nr 3 w ZSP nr 3 im. Jana Pawła II, z każdym rokiem jednak można obserwować przyrost liczby osób osiągających sukces, tj. w 2011 r. z 79 przystępujących do egzaminu zdało 38%, w 2012 r. z 86 osób – 45,3%, w 2013 r. z 74 osób – 47,3%.

Tomaszów Mazowiecki od Warszawy dzieli odległość ok. 125 km. Warszawa leży w środkowo-wschodniej części kraju, nad środkowym biegiem Wisły. Pod względem wielkości zajmowanego obszaru (517,2 km²) uważana jest za największe miasto w Polsce. Rozpiętość z południa na północ i z zachodu na wschód wynosi w przybliżeniu 30 km. Należy do najszybciej rozwijających się miast w kraju, gdzie potrzeby rynkowe dostosowane są do aktualnych tendencji, co czyni je miejscem atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów.

Warszawa należy do ośrodków naukowo-kulturalnych, jest stolicą Polski, a zarazem województwa mazowieckiego. Mieści się tu siedziba parlamentu, prezydenta, władz centralnych, jak również najważniejszych urzędów państwowych¹⁹. Warszawa jest powiatem grodzkim, administracyjnie dzieli się na 18 dzielnic: Wawer (15,4% powierzchni), Białołęka (14,1%), Ursynów (8,5%), Wilanów (7,1%), Mokotów (6,9%), Bielany (6,3%), Włochy (5,5%), Bemowo (4,8%), Targówek (4,7%), Wesoła (4,4%), Praga Południe (4,3%), Woła (3,7%), Rembertów (3,7%), Śródmieście (3,0%), Praga Północ (2,2%), Ochota (1,9%), Ursus (1,8%) i Żoliborz (1,6%)²⁰.

Warszawa należy do najgęściej zaludnionych miast na prawach powiatu, na 1 km² przypada 3317 osób. Ogółem zamieszkuje tu 1 715 517 osób²¹, w tym ok. 787 tys. mężczyzn oraz 928 tys. kobiet²².

W Warszawie ogółem pracujących jest 813 360. Najwięcej mieszkańców znalazło zatrudnienie w sektorze prywatnym – 520 217, w sektorze publicznym – 293 143. Najliczniejszą grupę stanowią osoby, które trudnią się handlem i naprawą pojazdów samochodowych – aż 130 060. Duży popyt na rynku pracy charakteryzuje sektory: działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 85 764 osoby, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 76 233, administracja publiczna i obrona narodowa; obowiąz-

¹⁹ Zob. <[https://bip.warszawa.pl/NR/rdonlyres/26EF8825-AD7D-4F91-855D-266C524FB948/682325/RozdzialII Charakterystyka mst Warszawy1.pdf](https://bip.warszawa.pl/NR/rdonlyres/26EF8825-AD7D-4F91-855D-266C524FB948/682325/RozdzialII%20Charakterystyka%20mst%20Warszawy1.pdf)>.

²⁰ *Rocznik Statystyczny Warszawy 2013*. Podział administracyjny miasta w 2012, <<http://warszawa.stat.gov.pl/dane-o-wojewodztwie/stolica-wojewodztwa-939/geografia-waw-13-1439/>>.

²¹ GUS. Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2013 <<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2013-r-7,10.html>>, s. 22.

²² *Rocznik Statystyczny Warszawy 2013*. Ludność w 2012, <<http://warszawa.stat.gov.pl/dane-o-wojewodztwie/stolica-wojewodztwa-939/ludnosc-waw-13-940/>>, s. 130; <.../Downloads/13_wwa_04.pdf>.

kowe zabezpieczenia społeczne – 73 723, przemysł – 72 007, w tym przetwórstwo przemysłowe – 57 497. W edukacji znalazły zatrudnienie – 67 854 osoby, w informacji i komunikacji pracuje 61 095 osób, a w transporcie i gospodarce magazynowej – 52 773 osoby. Mniejsze zapotrzebowanie natomiast jest na stanowiska związane z administrowaniem i działalnością wspierającą – 45 120 oraz w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 43 055, a także w budownictwie – 40 243. Najmniej ludzi zatrudnionych jest przy obsłudze rynku nieruchomości – 24 193 osoby, w zakwaterowaniu i gastronomii – 20 582, w działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją – 15 384, a w pozostałej działalności usługowej – 4789 oraz w rolnictwie leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 485 osób²³.

Największe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej otrzymują osoby zajmujące się działalnością finansową i ubezpieczeniową – 7656, 44 zł, najmniejsze zarobki odnotowano w sekcji administrowania i działalności wspierającej – 2951, 60 zł²⁴.

W Warszawie stopa bezrobocia należy do najniższych w kraju, wynosi 4,8%, podobnie jak w Poznaniu (4,1%), powiecie poznańskim (4,6%) i w Sopocie (4,9%)²⁵.

W stolicy zanotowano 54 842 bezrobotnych, z czego dotychczas niepracujących 6658 osób. Zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy jest 3772 osób, a nieposiadających prawa do zasiłku – 46 860²⁶.

Uwzględniając kryterium wykształcenia, najwyższe bezrobocie występuje u osób posiadających wyższe wykształcenie – 14 101 osób. Wysoki wskaźnik bezrobocia dotyczy również osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym – 13 241 oraz średnim zawodowym – 13 131. Najniższe bezrobocie zarejestrowano wśród osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące – 6436 oraz zasadnicze zawodowe – 7933²⁷.

Absolwenci szkół gimnazjalnych, stojąc przed wyborem dalszej edukacji, mogą dokonać wyboru między wykształceniem średnim zawodowym, ogólnokształcącym i zasadniczym zawodowym. Młodzież decydująca się na kształcenie w szkołach zawodowych w trybie dziennym ma do wyboru wiele zawodów.

W technikum uczniowie mogą, jak w Tomaszowie Mazowieckim, podjąć się uzyskania kwalifikacji m.in. w zawodach: technik ekonomista, technik obsługi turystycznej, technik informatyk, technik elektryk, technik mechanik, technik teleinformatyk, technik pojazdów samochodowych, technik elektronik, technik hotelarstwa, tech-

²³ *Rocznik Statystyczny Warszawy 2013*, Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji, <<http://warszawa.stat.gov.pl/dane-o-województwie/stolica-województwa-939/rynek-pracy-waw-13-1348>>, s. 158, 159.

²⁴ *Rocznik Statystyczny Warszawy 2013*, Wynagrodzenia, <<http://warszawa.stat.gov.pl/dane-o-województwie/stolica-województwa-939/wynagrodzenia-waw-13-1212/>>, s. 173, 174.

²⁵ GUS. Bezrobocie rejestrowane, I–IV kwartał 2013 r., <<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/praca-wynagrodzenia/bezrobocie-stopa-bezrobocia/bezrobocie-rejestrowane-i-iv-kwartal-2013-r-3,14.html>>, tab. 34. Stopa bezrobocia według województw, podregionów oraz powiatów, s. 78–87.

²⁶ Tamże, tab. 33. Wybrane dane o bezrobotnych według regionów, województw, podregionów oraz powiatów, s. 69.

²⁷ Tamże, tab. 36. Bezrobotni według poziomu wykształcenia, regionów, województw, podregionów i powiatów, s. 99.

nik organizacji usług gastronomicznych, kucharz, technik handlowiec, technik budownictwa, technik mechatronik, technik cyfrowych procesów graficznych, technik ochrony środowiska, technik usług fryzjerskich, technik logistyk, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik technologii odzieży.

Natomiast w Warszawie najwięcej placówek oświatowych przygotowuje do wykonywania zawodów technika ekonomisty i technika obsługi turystycznej, a najmniej do zawodów: technik technologii odzieży, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik cyfrowych procesów graficznych, technik ochrony środowiska, technik usług fryzjerskich, technik logistyk.

W stolicy ofert dla absolwentów gimnazjum zamierzających uczęszczać do technikum w trybie dziennym jest znacznie więcej niż w Tomaszowie Mazowieckim. Analizując dane z lat 2011–2013 dotyczące zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, można zauważyć, że w Warszawie młodzież kształciła się w zawodach, które nie występują w propozycjach techników w Tomaszowie Mazowieckim, mianowicie: technik księgarstwa (Technikum Księgarskie im. Stefana Żeromskiego), technik ogrodnik, technik architektury krajobrazu (Technikum Ogrodnicze w Zespole Szkół nr 39 im. prof. Edmunda Jankowskiego), technik elektroenergetyk transportu szynowego, technik spedytor (Technikum nr 7), technik technologii żywności (Technikum Spożywczo-Gastronomiczne im. Jana Pawła II w ZS Spożywczo-Gastronomicznych), technik analityk (Technikum nr 27 im. prof. Józefa Zawadzkiego w ZS nr 21), technik telekomunikacji (Technikum Łączności im. prof. dr Janusza Groszkowskiego w ZS nr 37 im. Agnieszki Osieckiej), technik geodeta, technik geolog, technik drogownictwa (Technikum Geologiczno-Geodezyjno-Drogowe im. prof. dr Stanisława Kluźniaka), technik weterynarii (Prywatne Technikum Weterynarii nr 1), technik urządzeń sanitarnych (Technikum Architektoniczno-Budowlane im. Stanisława Noakowskiego w ZS Architektoniczno-Budowlanych i Licealnych), kelner (Technikum Gastronomiczno-Hotelarskie nr 1), technik poligraf (Technikum Poligraficzne w ZS Poligraficznych im. Marszałka Józefa Piłsudskiego), technik mechanik lotniczy i technik awionik (Technikum nr 9 Bohaterów Narwiku), technik drogownictwa (Technikum Budowlane nr 5 im. prof. Sefana Bryły w ZS nr 24 im. prof. Stefana Bryły), technik ortopeda (Technikum nr 26 w ZS im. Michała Konarskiego) oraz fototechnik (Technikum Fototechniczne).

Warto zauważyć, że w Tomaszowie Mazowieckim w 2013 r. zarejestrowano przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik organizacji reklamy, czego nie odnotowano w Warszawie, mimo że są tam placówki oferujące kształcenie w tym zawodzie, np. Zespół Szkół Poligraficznych im. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Naprzeciw oczekiwaniom absolwentów gimnazjum ukierunkowanych na przyswajanie wiedzy i umiejętności zawodowych wychodzą także zasadnicze szkoły zawodowe. Przygotowują one do wykonywania pracy w zawodach, które wybierane są także w Tomaszowie Mazowieckim, jak: kucharz małej gastronomii, mechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, sprzedawca, ogrodnik, piekarz, stolarz.

Najwięcej szkół kształci w zawodzie kucharza małej gastronomii i mechanika pojazdów samochodowych, najmniej zaś w zawodzie piekarza i stolarza.

W Warszawie spośród bogactwa ofert wybierane są również m.in. zawody: murarz, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, lakiernik, elektromechanik pojazdów samochodowych, (ZSZ nr 31 w ZS nr 27), cukiernik (ZSZ nr 31 w ZS nr 27, Zasadnicza Szkoła Spożywczo-Gastronomiczna im. Jana Pawła II w ZS Spożywczo-Gastronomicznych, Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 20 im. prof. Stanisława Bergera w ZS Gastronomiczno-Hotelarskich, ZSZ Specjalna nr 53 im. Anny Gotinowej w Zespole Szkół Specjalnych nr 89, ZSZ Specjalna nr 54, ZSZ nr 37 w ZS nr 42, ZSZ nr 52), drukarz (ZSZ nr 31 w ZS nr 27, Zasadnicza Szkoła Poligraficzna w Zespole Szkół Poligraficznych im. Marszałka J. Piłsudskiego), fotograf (ZSZ nr 41, ZSZ nr 37 w ZS nr 42, Zasadnicza Szkoła Fototechniczna, ZSZ nr 39 w Zespole Szkół nr 32 im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego), technolog robót wykończeniowych w budownictwie (ZSZ nr 41), lakiernik (ZSZ nr 41, ZSZ nr 11 w Zespole Szkół Samochodowych i Licealnych nr 3 im. Ignacego Jana Paderewskiego), pracownik pomocy obsługi hotelowej (ZSZ Specjalna nr 53 im. Anny Gotinowej w Zespole Szkół Specjalnych nr 89), monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych (ZSZ nr 55 w ZS nr 37 im. A. Osieckiej, ZSZ nr 52), elektryk (ZSZ nr 63), introligator (ZSZ Specjalna nr 51 im. M. Grzegorzewskiej w Zespole Szkół Specjalnych nr 38), tapicer (ZSZ Specjalna nr 54).

Zasadnicze szkoły zawodowe w Tomaszowie Mazowieckim podejmują się kształcenia niektórych z wymienionych zawodów, jednak w latach 2011–2013 nie odnotowano żadnego przypadku przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w tych zawodach.

Od roku 2011 młodzież w stolicy uczęszcza najliczniej do techników przygotowujących wykonywanie usług w zawodach technika informatyka, technika budownictwa i technika pojazdów samochodowych, a od 2012 r. także w zawodzie fototechnika. Do egzaminu przystępuje ponad 100 osób. W czołówce zawodów cieszących się dużym zainteresowaniem jest również technik usług fryzjerskich, a liczba absolwentów przystępujących do egzaminu, licząc łącznie z kilku placówek, także przekracza 100 osób.

Utrzymująca się mała tendencja do zdobycia kwalifikacji zawodowych zauważalna jest w zawodach: technik drogownictwa, technik technologii żywności, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik spedytor, technik geolog, technik ogrodnik, technik telekomunikacji.

W zasadniczej szkole zawodowej najwięcej chętnych podejmuje się zdobycia wykształcenia w zawodach fryzjera, kucharza małej gastronomii oraz mechanika pojazdów samochodowych, najmniej zaś osób chce pracować jako krawiec, dekarz, tapicer i piekarz. Dane z lat 2011–2013 wskazują, że stan ten jest stabilny.

Rozpatrując dane z lat 2011–2013 dotyczące zdawalności absolwentów technikum na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe, można stwierdzić, że największą zdawalność, przekraczającą 79%, obserwuje się w zawodach: technik usług fryzjerskich (2013 – 85%, 2012 – 79,8%, 2011 – 84,4%), technik organizacji usług gastronomicznych (2013 – w dwóch szkołach odpowiednio 79% i 96%, 2012 – 84,2% i 96,36%, 2011 – 100% i 97,5%), kelner (2013 – 90%, 2012 – 93,8%, 2011 – 100%), technik drogownictwa (2013 – 100%, 2012 – 89,5%, 2011 – 93,3%), technik analityk (2013 – 79%, 2012 – 80%, 2011 – 88%). Wysoką zdawalność wykazują także

absolwenci nowego zawodu technika cyfrowych procesów graficznych. W dwóch kolejnych latach uzyskali oni 82% zdawalności (2013) i 91,7% (2012). Zdawalność absolwentów na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe w obrębie tego samego zawodu bywa różna w zależności od placówki.

Ciekawym wydarzeniem wśród zawodów o wysokiej zdawalności jest znaczny progres, jaki nastąpił wśród absolwentów wykwalifikowanych do pracy w zawodzie technika usług fryzjerskich. W 2013 roku uzyskało dyplom 86% zdających, w 2012 – 90,9%, a w porównaniu z rokiem 2011 nastąpił wzrost zdawalności o 48 punktów procentowych względem roku 2012.

Stuprocentową zdawalność w 2013 r. osiągnęli aż w dwóch placówkach oświatowych absolwenci wykwalifikowani do pracy w zawodzie technika drogownictwa. Interesującym przypadkiem jest uzyskanie maksymalnego wyniku przez absolwentów kształcących się w zawodzie kelnera, wprowadzonego w dwóch różnych szkołach w latach 2011 i 2012. Jednorazowo stuprocentową zdawalność odnotowano wśród absolwentów ubiegających się o kwalifikacje zawodowe technika poligrafa, technika ochrony środowiska i technika mechanika (2013), technika handlowca (2012) oraz technika obsługi usług gastronomicznych (2011). Z powyższego nasuwa się konkluzja, że coraz częściej mamy do czynienia ze stuprocentową zdawalnością na egzaminach potwierdzających kwalifikacje zawodowe, aczkolwiek są to nadal rzadkie zdarzenia i dotyczą kierunków mało licznych.

W latach 2011–2013 najmniejsza zdawalność charakteryzuje absolwentów przystępujących do egzaminu potwierdzających kwalifikacje zawodowe technika elektryka (2013 – 27%, 2012 – 15,8%, 2011 – 11%), a także technika ekonomisty (2013 – 15% i 17%, 2012 rok odpowiednio 0% i 20% oraz 2011 – 10% i 0%). Zdawalność w tych samych zawodach jest zróżnicowana w poszczególnych placówkach oświatowych.

Warto dodać, że niski pułap pod względem zdawalności wynoszącej poniżej 50% zajmują absolwenci wielu zawodów, w tym m.in. technik logistyk. W 2013 r. z 14 osób zdających 43% uzyskało dyplom, a w drugiej szkole przygotowującej do wykonywania tego zawodu z 44 zdających otrzymało dyplom 27%. W porównaniu z 2012 r. nastąpił spadek zdawalności, bowiem absolwenci wykazali wyższą zdawalność w 2012 r., adekwatnie o 7 punktów procentowych i o 30,5 punktu procentowego. W 2011 r. egzamin odbył się jedynie w drugiej szkole i z 52 zdających 32,7% osiągnęło pozytywny wynik.

Co ciekawe, w zawodach o niskiej zdawalności zdarza się nieharmonijna ewolucja zdawalności. W zawodzie kucharza odnotowano w latach 2012–2013 spadek zdawalności o 45,3 punktu procentowego, a w latach 2011–2012 jej wzrost o 29 punktów procentowych. Podobnie dotyczy to zawodu technika geologa, w którym w latach 2012–2013 nastąpił spadek zdawalności o 58,3 punktu procentowego, zaś w latach 2011 – 2012 wzrost o 21,8 punktu procentowego.

Absolwenci przystępujący do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w latach 2011–2013 nie uzyskali dyplomu w zawodzie technika ekonomisty (w roku 2013 do egzaminu przystąpiło w trzech szkołach 19, 5 i 2 osoby, w 2012 – 16 i 4, w 2011 w trzech szkołach 16, 12 i 6) oraz technika technologii żywności (w latach 2013 i 2012 odnotowano jednego zdającego, a w 2011 – 3 osoby zdające). 0% zdawalności odnotowano dwukrotnie w zawodach: technik mechanik (2013 i 2012)

i technik elektroenergetyk transportu szynowego (2013 i 2011) oraz jednorazowo w zawodach: technik mechatronik, technik elektryk, technik urządzeń sanitarnych, technik elektroniki, technika obsługi turystycznej (2013), technik mechaniki lotniczej (2012), technik informatyk i technik ochrony środowiska (2011).

Wyraźna tendencja 0% zdawalności zachodzi podczas egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, do którego przystępuje mało absolwentów, jednak w Warszawie nie jest to reguła. W niektórych zawodach mimo niewielkiej liczby osób przystępujących do egzaminu zdawalność należy do wysokich, np. w zawodzie kelnera w 2013 r. do egzaminu przystąpiło 10 osób, z czego 9 uzyskało dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe, tym samym uzyskano 90% zdawalność.

W zasadniczej szkole zawodowej wysoką zdawalność w latach 2011–2013 uzyskali absolwenci kształcący się w zawodzie cukiernika (2013 – w dwóch szkołach analogicznie 100% i 83% oraz 100% w dwóch szkołach, w których w poprzednich latach nie zorganizowano egzaminu, 2012 – 77,8% i 90%, 2011 – 80% i 80%) oraz w zawodzie kucharza małej gastronomii (2013 – 95%, 2012 – 94,2%, 2011 – 93,6%).

W ciągu wspomnianych trzech kolejnych lat stuprocentową zdawalnością wykazali się uczniowie, którzy ukończyli szkołę zawodową przygotowującą do wykonywania zawodów kucharza małej gastronomii i fryzjera. Zdarzają się ponadto przypadki dwukrotnego zajęcia pierwszego miejsca w zakresie zdawalności w zawodzie pracownika pomocy hotelowej (2013 i 2012) oraz jednorazowego – w zawodach: murarz, elektryk, ogrodnik, złotnik jubiler i cukiernik w dwóch szkołach (2013). Przytaczając dane, uwzględniono sytuację, kiedy w poprzednich latach nikt nie przystąpił do zdawania egzaminu potwierdzającego powyższe kwalifikacji. Zdarza się też, że w jednym roku spotykamy się ze stuprocentową zdawalnością, a w pozostałych latach obserwujemy wynik poniżej stuprocentowej zdawalności.

Ambiwalentny przypadek dotyczy osób, które w tym czasie nie otrzymały dyplomu potwierdzającego kwalifikacji zawodowych. Z tą sytuacją mamy do czynienia w zawodach tapicera i cukiernika. Zdarzyło się to dwukrotnie w zawodach piekarza (2013 i 2012), stolarza i sprzedawcy (2013 i 2011) oraz jednorazowo w zawodach: ogrodnik, fotograf, drukarz (2013).

Najczęściej 100% lub 0% zdawalności mamy, kiedy do egzaminu przystępuje mało osób. W takich przypadkach może pojawić się w jednym roku stuprocentowa zdawalność, a w drugim np. zeroprocentowa. Tak było w zawodach: fotograf, lakiernik, introligator.

Utrzymująca się przez okres trzech lat, 2011–2013, najniższa zdawalność na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe charakteryzuje absolwentów w zawodzie ogrodnika (w 2013 z 10 osób dyplomy otrzymało 20% zdających, w 2012 z 12 osób – 16,7%, w 2011 z 12 osób – 16,7%), mechanika pojazdów samochodowych (w 2013 do egzaminu przystąpiło 6 osób, z czego 17% zdało, w 2012 z 6 osób nikt nie zdał, w 2011 z 8 zdających 12,5% otrzymało dyplom), a także kucharza małej gastronomii (w 2013 z 8 osób żadna nie zdała egzaminu, w 2012 z 10 osób dyplom otrzymało 10% zdających, w 2011 z 19 osób – 15,8%).

Warto zauważyć, że zdawalność absolwentów zasadniczych szkół zawodowych przedstawia się różnorodnie w zależności od placówek, w których młodzież zdobywa

fach. Potwierdza to np. zawód kucharza małej gastronomii. Znalazł się on w grupie zawodów, w których uczniowie, ukończywszy jedną szkołę, osiągnęli wysoką, stuprocentową zdawalność, a absolwenci drugiej – niską.

Pod koniec roku szkolnego 2012/2013 na obszarze działania OKE w Warszawie uczniowie szkół zawodowych, eksterni i absolwenci kwalifikacyjnych kursów zawodowych po raz pierwszy przystąpili do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Podobnie jak w Tomaszowie Mazowieckim dwa etapy egzaminu przeprowadzono w dwu terminach – w kwietniu i w czerwcu.

Spośród osób, które przystąpiły do obu części egzaminu, świadectwo kwalifikacyjne otrzymało 48% zdających. Najwyższą zdawalność wynoszącą 90% i więcej zarejestrowano w kwalifikacji wykonywanie dezynfekcji i sterylizacji medycznej (z 17 zdających świadectwo otrzymało 94%) oraz diagnozowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych (z 41 osób świadectwo otrzymało 90%).

Najniższy wynik, wynoszący poniżej 20%, odnotowano u osób w okręgu OKE w Warszawie na egzaminie w kwalifikacjach: prowadzenie rachunkowości (z 118 osób świadectwo otrzymało 12%), wykonywanie zadań rozdzielczo-ekspedycyjnych w usługach pocztowych i kurierskich (z 53 osób – 15%), projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami (z 16 osób – 13%), prowadzenie chowu, hodowli i inseminacji zwierząt (ze 105 osób – 16%).

Pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych na studiach technicznych jest możliwe, gdy uczniowie kończący technikum przystąpią do egzaminu maturalnego i otrzymają pozytywne wyniki.

W Warszawie w latach 2011–2013 uczniowie dziennego technikum największą zdawalność na egzaminie maturalnym osiągnęli w Technikum Elektryczno-Elektronicznym nr 1 (stuprocentowa zdawalność), w Technikum nr 9 Bohaterów Narwiku i w Technikum Elektronicznym nr 1 (zdawalność powyżej 90%), w Technikum nr 27 im. prof. Józefa Zawadzkiego w Zespole Szkół nr 21 (90% zdawalności i więcej).

Przystępujących do egzaminu maturalnego w technikum o najwyższej zdawalności bywa średnio 13 osób. W technikum, gdzie zdawalność wynosi powyżej 90%, do egzaminu maturalnego przystępują adekwatnie średnio 63 osoby oraz 105 osób. W technikum cieszącym się zdawalnością 90% i więcej do egzaminu maturalnego przystępuje średnio 27 osób.

Począwszy od 2011 r. przez kolejne dwa lata najniższą zdawalność na egzaminie maturalnym uzyskują uczniowie Technikum Mechanicznego w ZSZ FSO S.A. (w 2013 z 7 zdających świadectwo maturalne otrzymało 28,6%, w 2012 z 21 osób – 23,8%, w 2011 z 28 osób – 35,7%).

Konkludując, wprowadzane innowacje związane z egzaminem zawodowym są odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy. Osoby przyswajające wiedzę i umiejętności w danej kwalifikacji zgodnie z nową podstawą programową mają możliwość przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu, który może być przeprowadzany w ciągu całego roku szkolnego w terminie wyznaczonym przez dyrektora komisji okręgowej po konsultacji z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, a nie jak dotąd raz w roku szkolnym w okresie od czerwca

